

102

פתיח לעבודה בנושא סמכויות - קודם בדיני משפחה, פרופ' שחר ליפשיץ, תשפ"ב

א. בהתאם לס' 13 (1) סעיף הסדר התדיינות בסכסוכי משפחה, לימור תוכל להגיש בקשה לצו עיכוב יציאה מן הארץ של יואב מאחר ומזוגב בסעד דחוף, ובתנאים ללשון החוק היא יכולה לעשות זאת גם בביהמ"ש לענייני משפחה, שכן מבין שתי האפשרויות בדרך ערכאה מוסמכות

ב. בחינת תנאי ס' 1 לחשב"ד - לביד"ר סמכויות ייחודיות לדון בענייני נישואין וגירושין של יהודים בישראל, אורחי המדינה או תושביה - יישום

ס' 4 לחוק להסדר התדיינות - בתום 60 ימים מיום הגשת הבקשה ליישוב סכסוך, אם הצדדים לא הגיעו להסדר מוסכם בהליך ליישוב סכסוך בהסכמת, הצד שהגיש תחילה את הבקשה ליישוב סכסוך, יכול להגיש תוך 15 יום תביעה לערכאה שיבחר בה. התק' שצוינו באירועון תואמות את התק' המצוונות בס' החוק. כלומר, יואב, אשר הגיש את הבקשה ליישוב סכסוך היה בעל זכות קדימה ויכול היה לבחור בערכאה שאותה מעדיף - ביד"ר.

גם בהתאם ל**בג"ץ 38/08 (פרשת 15 הדקות)**, המבחן הקובע הוא מבחן הזמן: יואב הקדים את לימור בכריכה לביד"ר בענייני משמורת, מזונות הילדים ורכוש. לכן, לפי מבחן הזמן, לביד"ר הסמכות בנושאים אלה. לעומת זאת, לימור פנת ה לבימ"ש לענייני משפחה בעניין נושא מזונות האישה והחינוך שלא נכרכו ע"י יואב, ויהיו בסמכות בימ"ש לענייני משפחה כפי שיפורט להלן.

בחינת תנאי ס' 3 לחשב"ד :

האם תביעת הגירושין כנה! **תורג' מן** - בחינה האם בכתב התביעה פורטה עילה הלכתית לגירושין - יישום.

האם הכריכה התבצעה כדין! לא ניתן לכרוך מזונות ילדים (ר' דיון להלן).

האם הכריכה כנה! בג"ץ 2862/14 - תעלה שאלה לגבי כנות הכריכה, כי הרכוש לא פורט בתביעה. השוואה ל**בג"ץ 2862/14** ואבחון בין הנסיבות.

מירוץ הסמכויות : בג"ץ 8497/00 **פינג-פלמן** - לשתי הערכאות - בימ"ש לענייני משפחה וביד"ר - יש סמכות לדון בטענות הנוגעות לסמכותן ולהכריע בשאלת התקיימות תנאי הכריכה. כל עוד לא הכריעה אף ערכאה בשאלת הכריכה, תוכל כל ערכאה, לפי שיקול דעתה, לעכב את הדיון בתביעה שהוגשה בפניה, עד שהערכאה המקבילה תחליט בשאלת תוקף הכריכה. **אם אחת הערכאות כבר הכריעה בשאלת הכריכה**, על הערכאה המקבילה להימנע מלדון בכך, לאור עקרון הכיבוד ההדדי, אלא אם מתקיים טעם מיוחד שמצדיק זאת.

בענייננו, ביד"ר כבר קבע שיש לו סמכות לדון בסוגיות שנכרכו. **האם מתקיים טעם מיוחד? פגם חמור היורד לשורש הסמכות** - ביד"ר לא נימק החלטתו; לא התקיים דיון מקדים ונפרד לגבי תנאי הכריכה; ביד"ר התייחס לחינוך ולמזונות האישה בלי שכלל נכרכו. **נכרכה סוגיה שאינה ניתנת לכריכה** - מזונות הילדים - ר' לעיל.

סמכות הדיון בסוגיות השונות

תביעת הגירושין - לפי ס' 1 לחשב"ד, לביד"ר יש סמכות ייחודית לדון בנושא.

מזונות אשה - התביעה לא נכרכה לביד"ר, ולכן הסמכות היא לביהמ"ש האזרחי אליו הוגשה התביעה בעניין.

משמורת - שרעבי - לביד"ר הסמכות לדון בסוגית המשמורת שכרוכה מעצם טיבה וטבעה לתביעת הגירושין.

חינוך - בהתאם להלכת פלורסהיים - כאשר עניין המשמורת נידון בביד"ר, אין לו סמכות גם לגבי חינוך ילדים, וניתן לתבוע עניין זה בבימ"ש האזרחי.

מזונות ילדים - לפי הלכת שרגאי לא ניתן לכרוך מזונות ילדים, אלא בהסכמת הצדדים בהתאם לס' 9.

בע"מ 7628/17 פלאני נ' פלונית - דעת רוב - הלכת שרגאי שרירה וקיימת ולא ניתן לכרוך לביד"ר את נושא מזונות הילדים, דעת המיעוט של השופט הנדל - ניתן לכרוך לבית הדין הרבני את נושא מזונות ילדים.

תביעה רכושית - בהתאם לע"א גולדמן, יש לכרוך במפורש. אם יוחלט שהכריכה עמדה במבחן המשולש, הסמכות לדון בסוגיית הרכוש תהיה לביד"ר, כיון שנכרכה לגירושין.

ג. לבידור אין סמכות סגורה לזון בעניין, בהתאם לס"ג, כיון שהסתיימה תביעת הגירושין. כמו כן, גם אין הסכמה של הצדדים בהתאם לס"ג לגבי הנושא של המזונות (עניין להסכים עליו).

האם מתקיימת סמכות לבידור לזון בהסכם שאישר - נכון בהתאם לתנאים שהותוו בפסיקה:

היתח סמכות מקורית לזון באותו עניין (בג"ץ סיפוח לז) - היתח לבידור סמכות לאשר את ההסכם. במקור, היתח סמכות לבידור לזון בהסכמת בעיניי המזונות, בהתאם לס"ג, מפני שעניין זה נמנה על ענייני המעמד האישי. והיתח הסכמה של שני הצדדים.

העניין הינו בעל אופי מתמשך - בג"ץ סיפוח לז - החלטות בנושא של מזונות, ע"פ עצם טיבן נתונות לשינוי.

הצדדים להליך הם אותם צדדים - נכון האם הקטינים מחויבים להסכמות של הוריהם (בהתאם לס"ג):

בג"ץ צז - הסדרים מוסכמים שחשנו בין ההורים, לצבי הסמכות הדיונית וגם לגבי נושאים מהותיים, לא מחייבים את הקטין כשהוא לא היה צד להם. ניתן לטעון כי עניינם העצמאי של הקטינים לא היה כאן במרכז. לכן, הם לא היו צד להסכם וההסכם אינו מחייב אותם, גם יכולים לפנות באמצעות אפוטרופוס לביהמ"ש לענייני משפחה.

דעת המיעוט של השי' טירקל - יש למנות לקטין אפוטרופוס כדי שיחווה דעתו בשאלה אם טוב לקטין שעניינו יתברר בבידור או בבימ"ש לענייני משפחה.

בג"ץ 2898/03 פלונית - הסכם גירושין בין ההורים, יחייב את הקטינים רק כשברמה הדיונית - עניינם נבחן לגופו כענין עצמאי ונפרד מיתר סוגיות הגירושין, וברמה המהותית - הערכאה המוסמכת שוכנעה כי ההסכם משרת את טובת הקטין. במקרה שלפנינו, לא התקיים בפני בידור דיון נפרד או דיון מהותי, אלא ההסכם אושר כלשונו, ולכן התנאי אינו מתקיים.

בנוגע למעמדם העצמאי של הקטינים: האם הקטינים היו צד לתביעה המקורית? **בג"ץ 4407/12 לגבי מזונות:**

לדעת כל השופטים - המבחן החל הוא המבחן המהותי: האם התקיים דיון ענייני במזונות הקטינים? בענייננו, לא התקיים דיון ענייני לגבי הקטינים, אלא ההסכם אושר ללא דיון כלשונו. **לגישת עמית,** מבחן זה הוא דו שלבי: **השלב הראשון -** האם התקיים דיון ענייני במזונות הקטינים - כאמור, נראה שלא התקיים דיון כזה, ולכן זה נופל בשלב זה. **השלב השני -** האם הקטינים קופחו בפועל בסכום שנפסק להם? במקרה שלנו היה קיפוח כי נקבע שהקטינים לא יקבלו מזונות מהאב. לפי עמית, אם הקטין לא קופח במזונותיו, אין טעם לפתוח את ההסכם, אף אם לא התמלאה הדרישה הראשונה של דיון ענייני במזונות הקטינים.

"דן ופסק" - בג"ץ 6021/10 - יישום.

כלל הסמכות הנמשכת אינו כולל נושאים שלא הוזכרו בהסכם - יישום.

הסוגייה המאוחרת קדונה במידה מספקת לזו המקורית - בג"ץ ורבך - חלמן כחודשיים מאז חתימת ההסכם, כך שנשמר צביונו המתמשך של העניין. נותרה גם קירבה מבחינת המקום.

האם מדובר בבקשה לשינוי או ביטול של פס"ד? מדובר בבקשה של לימור לבטל את ההסכם לגבי המזונות.

בע"מ 300/22 - כאשר צד להסכם שקיבל תוקף של פס"ד מבקש את ביטולו בשל פגם שנפל בהסכם עצמו - כמו עושק, כפייה או הטעיה - עליו לעשות זאת באמצעות הגשת תביעה חדשה לערכאה בה ניתן פסה"ד. לימור טוענת שהיה פגם ברצונה ולכן הסמכות לדון בביטול ההסכם תהיה לבידור שאישר את ההסכם.

בנוס - בג"ץ 10991/07 פלונית - בידור לא דכש סמכות ע"ב הסכם הגירושין בנסיבות בהן האישה ויתרה על זכויותיה בעקבות אלימות ולא חתמה מרצון. האם ניתן להקיש לענייננו? מחד, אפשר לומר שכמו באותו מקרה גם כאן האישה חתמה על ההסכם שלא מרצונה החופשי. מנגד, באותו מקרה היתה אלימות במשפחה ולכן יואב יטען שיש הבדל בנסיבות.

בנוסף, גם יואב וגם לימור מבקשים לפרש את ההסכם - האם ההתייחסות לפערי השכר נותרת זהה גם כאשר לימור פוטר. בהתאם **לבג"ץ חליווה ובג"ץ ורבך,** כלל הסמכות הנמשכת אינו חל על פרשנות הסכם.

בנוס - כדי שהתביעה תתקבל נדרש שינוי נסיבות מהותי. יישום.